

De Moennik

Historisch tijdschrift van Heemkundevereniging Helden

In dit nummer:

- De Pool, mei 1940
- De brug over het Kanaal van Deurne
- Wandschildering in het Plattelandshoë

€5,00

juli 2017
nummer 60

COLOFON

De Moennik

Periodiek van Heemkundevereniging Helden.

Verschijnt in maart, juli en november.

ISSN nr. 1570-8128

REDACTIE:

Jos Keijmes, eindredacteur

tel. 077-306 11 55

Wim Daniëls

Joep Hermans

Patrick van 't Hooft

Raf Janssen

Marion Leurs-Jacobs

Wilbert Manders

Willemien Severins-Janssen

OPMAAK EN LAYOUT:

Henk Steeghs (Yell-low)

ADVERTENTIE-AQUISITIE:

Peter Peeters

tel. 077-307 84 06

DRUK:

DTP Graphic Products

WEBMASTER:

Rob van 't Padje

CORRESPONDENTIE-ADRES:

Redactie *De Moennik*

Aan de Koeberg 3

5988 NE Helden

redactie@moennik.nl

Voor vragen over

bezorging en abonnement:

admin@moennik.nl

Jaarlidmaatschap € 17,00

(inclusief *De Moennik*)

Losse nummers € 5,00

Foto omslag:

De stand van Pius Reijnen

tijdens de landbouwbeurs

in de jaren 30.

Inhoud

- 1 *Bèjeingezeumerd*
Redactie en leden werkgroep documentatie
- 4 *De Pool, mei 1940*
Joep Hermans
- 6 *Dialect*
Inne vreuge merge
Ann Philipsen
- 8 *Een reis naar de jungle*
Joep Hermans
- 13 *Verknocht aan België*
Patrick van 't Hooft
- 14 *Hoe de naam Louis Nijssen alsnog op het oorlogsmonument kwam*
Henk Thiesen
- 18 *Zoldergeheimen*
Beugelbol en beugelschap
Piet Gommans
- 19 *Middenpagina*
De wandschildering in het Plattelandshoê's
Wim Daniëls
- 22 *Straatnamen*
Twee verdwenen MOLENWEGen
Wim Daniëls
- 24 *Herinneringen aan de tram*
Jeu Mertens
- 27 *Samen op de foto*
De onderwijzeressen van de Mariaschool in Panningen
Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severins-Janssen
- 28 *De winkel van...*
Reijnen, sinds 1889
Steffie Reijnen
- 31 *Kermis in Heer; een Roomse onderneming*
Trees Dorssers - Pubben
- 32 *Herinneringen van een dierenarts (16)*
Graadje
Wim van Henkelom
- 34 *Toen en Nu*
De brug over het Kanaal van Deurne
Theij Cox
- 36 *Kinjerspeule*
Wim Daniëls
- 38 *Marions anekdotes*
De sjerpe tong
Marion Leurs-Jacobs
- 39 *Helden in 1868*
Patrick van 't Hooft

Heljes

Bèjeingezeumerd door de redactie en werkgroep documentatie

Van de redactie

De redactie krijgt wel eens de vraag wat de oplage is van *De Moennik*. Welnu, de laatste jaren worden er steeds 775 exemplaren gedrukt. Daarvan blijven er weliswaar telkens enkele tientallen over, zodat er later nog uitgaves te verkrijgen zijn. Dat het aantal ongewijzigd is gebleven betekent ook dat de omschakeling van abonnement naar lidmaatschap, eerder dit jaar, geen vermindering heeft opgeleverd.

Ton Peeters

Meteen na het verschijnen van het vorige nummer stuurde Henriëtte Segers al een bericht over de ontbrekende naam bij de foto op pagina 24 over Wim Segers. De persoon met zwarte bolhoed is niemand minder dan Ton Peeters, oftewel Ton van tute Wullem. Hij werkte in de bakkerij van Frits Segers en was woonachtig op de Veldstraat. Ton overleed op jonge leeftijd door een auto-ongeluk.

Oorlogsmonument

Sinds 5 april j.l. staat het herdenkingskruis van Frans Gerrit Neef aan de Kesselseweg in Helden bij het Nationaal Comité 4 en 5 mei geregistreerd als

oorlogsmonument. Ofschoon de registratie geen officiële status heeft, is het wel een zekere erkenning. Wilt u op internet even kijken? Zoek dan bij www.4en5mei.nl via 'Herdenken en vieren' naar 'Oorlogsmonumenten' en bij 'Zoek een monument' vermeldt u 'Frans Neef'.

4 mei herdenkingen

Op het Nederlandse Ereveld voor oorlogsslachtoffers in Hannover liggen ook een aantal uit Helden afkomstige mannen die daar in de buurt als tewerkgestelden gewerkt en gewoond hebben. Eén van hen

Het graf van Johannes Jozef Peeters in Hannover.

is Johannes Jozef Peeters, geboren op 17 december 1889 in Helden en overleden op 30 oktober 1942 in Salzgitter. In Duitsland bevinden zich zeven van deze erevelden met in totaal 3566 graven en vermeldingen van 1377 vermiste Nederlanders. De slachtoffers van de concentratiekampen horen hier niet bij. In het boek 'Sporen die bleven' van Dr. A.P.M. Cammaert staan de namen van 34 Heldenaren die in Duitsland overleden of achtergebleven zijn. In een

volgende *De Moennik* willen we hierover meer publiceren. Wist u dat er op 4 mei ook Nederlandse herdenkingen plaatsvinden op deze erevelden in het buitenland? Op het kerkhof in Hannover liggen 417 personen begraven en staan er 108 vermeld als vermist. Op de website van de Oorlogsgravenstichting (OGS) vindt u meer informatie en kunt u op naam de gegevens van een oorlogsslachtoffer zoeken.

Heemkunde op school

Over het belang van heemkunde hoeven wij u, lezers, natuurlijk niets te vertellen. Lokale geschiedenis past ook heel goed in de geschiedenisles op school. Op bijgaande foto vertelt amateur-historicus Henk Thiesen op basisschool De Kemp in Egchel over dorpsgenoot kapelaan Naus, die actief was in het verzet. Hij werd in 1944 door verraad opgepakt en stierf in het concentratiekamp Bergen-Belsen. Henk verzorgt deze gastles in De Kemp om de paar jaar, en houdt zo bij de nieuwe generatie Egchelnaren de herinnering levend aan 'hun' verzetsheld.

De Brabantse dorpen vonden dat ze van een groot deel van 'hun' Peel bestolen waren door dit verdrag. Bij het Tractaat van Venlo was afgesproken dat de grens in de Peel tussen Venray en Bakel en Deurne moest worden ingemeten met behulp van twee bestaande hardstenen grenspalen

Henk Thiesen voor de klas.

Gelezen in het Heljes Bledje van 1949

Verloren en gevonden

— Bij het pakhuis van Kessels in Beringe is 'n bruin lederen riem gevonden. De eigenaar (die misschien zolang een touw heeft moeten gebruiken) kan hem terugkrijgen bij A. Janssen, vrachtrijder, Beringe.

300 jaar Tractaat van Venlo

In mei en juni was in het Huis van de Gemeente een bijzondere historische expositie te bewonderen. Onderwerp was het verdrag dat in 1716 werd gesloten om oude grensgeschillen in de Peel tussen Brabant en Opper-Gelre (Limburg) definitief te beëindigen. Dit verdrag tussen de toenmalige mogendheden Pruisen en de Republiek der Verenigde Nederlanden trok een definitieve grens tussen de ruziënde buurgemeenten Bakel / Deurne en Venray. Maar ook Asten / Someren en Nederweert / Meijel stonden tegenover elkaar.

Kaart Draeck 1716.

en vier nieuwe palen met inscripties. Tevens moesten de dorpelingen een sloot graven tussen de grenspalen. De nieuwe grens vormt tot op de dag van vandaag al 300 jaar de provinciale grens.

De Kieët

Voor het laatste deel van 'De Kieët' in het vorige nummer zorgde schrijver Jeu Mertens voor de trouwfoto van Jan Niessen en Nelly Schers. Toen eindredacteur Jos Keijnes die foto terugbracht naar Jan Niessen in Montfort, stelde Jan zijn opgetekende herinneringen ter beschikking aan de redactie. Daarin stonden ook de

verhalen over de vriendenclub 'De Kieët'. Naast de bekende verhalen van Jeu wist Jan nog een aantal details die we u niet willen onthouden. De laatste jaren bestond de Heldense Luchtvaart Club namelijk niet meer uit acht leden, maar uit tien. Karel Martens en Fons Haffmans voegden zich daarbij.

Een ander leuk detail, dat door Jeu bevestigd werd, is het volgende: Aanvankelijk had de toegangsdeur van de keet een normaal slot. Maar niet lang, want Jeu zorgde voor een verrassing. Hij had het slot vervangen door een elektrisch slot dat op een zeer speciale manier bediend moest worden. Dat werkte als volgt: Door middel van bouten had hij de deur aan de buitenkant voorzien van onze clubnaam H.L.C. Met behulp van twee centen kon je de deur ontgrendelen. Je moest één cent op twee bouten drukken en de andere cent op weer twee andere bouten en de deur ging vanzelf open. De clou was dat je wel moest weten welke bouten verbonden moesten worden. Elke week werd de combinatie gewijzigd.

Screggedek

In de memoires van Jan Niessen komen we het woord 'screggedek' tegen. Dit was afval van het zwart brood (de harde korstresten) dat niet aan klanten verkocht kon worden. Wel was het goed varkensvoer, maar voor jongens was het iets om lekker langdurig op de 'knauwelen'. Het was steenhard en je kon er lang van genieten. De boeren kwamen dat dan ook geregeld bij een bakker ophalen. Wie herkent dit woord en de betekenis? De schrijfwijze kan anders zijn.

WWW

Foto's: Archief Henk Thiesen, Archief Heenkundevereniging en Oorlogsgruavenstichting.

De Pool, mei 1940

Joep Haffmans

Op internetveiling eBay levert de zoekopdracht 'Helden' meestal niet veel meer op dan cd's van de Amerikaanse popzanger Armand van Helden of boeken over Griekse goden en helden. En in het gunstigste geval een reclameglas van het niet meer bestaande Franse biermerk 'Helden-Pils'.

Toch werd kortgeleden op eBay door een Duitse verkoper iets interessants aangeboden. Het betreft twee foto's die door een Duitse soldaat zijn gemaakt op de Pool in Helden, in de dagen vlak na de Duitse inval in Nederland van 10 mei 1940. Beide foto's, die vanaf hetzelfde standpunt zijn gemaakt van twee gedeeltes van het huidige Mariaplein, tonen bomen die dwars over de Pool liggen, waarbij enkele kinderen poseren. Duidelijk op de foto's zichtbaar zijn het huis van de 'Kaupman', het huis 'Beaumont / Mommers' en een stukje van de muziekkiosk. Op een van de foto's is op de achtergrond een Duits legervoertuig te zien. Op de achterkant van beide foto's heeft de Duitse fotograaf (in het voor ons heel moeilijk leesbare Duitse 'Kurrentschrift') de aantekening geplaatst: *'Helden (Holland) 11/5 - 13/5 1940'*. De foto's bevinden zich intussen in de collectie van de schrijver van dit stukje.

Na de Duitse inval van 10 mei 1940 was het Nederlandse leger noodgedwongen aan een snelle terugtocht begonnen. Om de doortocht voor de Duitsers moeilijker te maken werden wegversperingen opgericht.

De Moennik

Zo ook in Helden. De bomen op de Pool werden omvergehaald. Vrijwel zeker gebeurde dit door ze op te blazen met trotyl. Dat gebeurde op die manier in meer Limburgse plaatsen. Joep Hermans herinnert zich dat zijn vader hem verteld heeft dat er springstofgordels om de bomen waren gebonden. Maar helemaal zeker is het ook weer niet. Jeu Mertens (91) weet bijna zeker dat de bomen niet met springstof omver zijn geblazen. 'Dat hadden we wel gehoord!' was zijn reactie. Jeu herinnert zich ook dat minstens één boom tegen de elektriciteitsdraden is gevallen, want hij wist zich nog te herinneren dat de draden zo laag hingen dat hij er met een paar vrienden zelfs op was gaan schommelen.

Voor de Duitsers moet het een koud kunstje zijn geweest de bomen van de weg af te halen. Ze gebruikten hiervoor de zogenaamde 'Zugkraftwagen'. Dat waren met rupsbanden uitgeruste voertuigen, die ook op luchtbanden voortbewogen konden worden en een rijsnelheid van 50 kilometer per uur konden behalen. Op onderstaande foto is op de achtergrond rechts zo'n 'Zugkraftwagen' te zien.

Zondagse kleren?

Op de foto's zijn mogelijk enkele Heldense kinderen te zien. Duidelijk is te zien dat de kinderen hun zondagse kleren aan hebben. De foto's zijn mogelijk op zondag 12 mei 1940 gemaakt. Hetzelfde jongetje staat op beide foto's. Als deze kinderen nog in leven zijn, moeten ze nu ongeveer tussen de 85 en 90 jaar oud zijn. Ondanks intensieve naspeuringen bij

enkele Heldense senioren is het de redactie van *De Moennik* niet gelukt de identiteit van de kinderen te achterhalen. Mochten er lezers zijn die iemand menen te herkennen, dan hoort de redactie dat graag.

De achterzijde van een foto waarop staat: Helden (Holland) 11/5-13/5 1940.

Foto's: Joep Hermans

Inne vreuge merge

Ann Philipsen

As zoegtet alle minse nag op ein oer ligge, fietst de vrouw hoe ich over wil vertèlle, al over sjtraot. Det duit ze al sinds 1974. Behalve zonnigs, want dan versjient der gèn gazet.

Toen ich aan heur vroeg, of ich van die trouwe bezorging ein verhaol moch make, zag ze lachend: "Jao mer, wat vèlt dao over te vertèlle?" Afeng, 't is der toch van gekómme.

"Wie de zuster van miene mins helop zach, det Giel vanne Zoes oetsjeide mèt gazette rónkbringe, wooj ich det wel doon. Wies de daag van vandaag en veurluipig moog naemes mich det aafpakke want dít is mien bèste medicien. Naemes dae mich achter de vaere zit, de rös vanne vreuge merge en de beweging inne boetelóch. Ich kan ut gaar neet misse.

Veur jaore truuk, toen de krante nach van diek pepeer gemakt woorte en op groeët formaat gedrukt, mós ich tussetieds wel aan hoës bejlaje. Same mèt miene mins heb ich tieje gekènd, det wae zo'n achhóngerd exemplare rónkbrachte. Die pasde neet inens inne fietsetasse. As wae truuk aan hoës kwame, speulde de kinger al ónger. Die ginge nao sjoeël en ich fietste dan nao mien aojers. Truuk nao bèd bèn ich noejs gewees. Wie mam in ut zekehoeës loog, kókde ich veur pap veur 'ne gas daag en poetsde get. De res vanne tied deej ich mien eige hoeshaojing. Nou heb ich veul minder krante dagelijks te bezorge.

Tege kwart veur vief sjtaon ich op en gaon ich op weeg. Dan bèn ich klaorwakker. Tösse tiën en èlf lik ich derin."

Op mien vraag of ze noejs verzaakt haet umdet ze zeek waas, zaet ze lachend det det has neet gebeurde. Eine kier wie ze op de route aangesjtoëte woort door ein fietsesteur van kinger die neet wickde oppe fietsepaad, brook ze de pols. Hoe ze ein ganse waek mèt doorfietste umdet pap ein menke hej gevraagd dae pien aaf kós baeje. Mer umdet de hank diek bleef en pienlijk, bleek nao röntgenfoto's toch det der get gebroke waas. Mèt 'ne gipserm zoot ze toen get waeke inne zikdewèt. En eine kier mèt ontsjaeking inne heup. Mier neet,

"Jao, vakanties. Wae ware in Schotland en zien ouch nao

Loules gewees. Dao gaon wae aevel noejs mier truuk. Wiet te veul commercie. Wie lang det wae dao hebbe loupe zeuke nao de beroemde grot hoe Maria versjeen aan die kiendjes. En de Franse taal natuurlijk. Moeilijk. Wies det wae inèns in 't plat woorte aangesjproke, of wae oet Limburg kwame. Ein maedje oet Kerkrade hej dao zo'n souvenirswinkelke. De lichtprocessie waas wel hiel indrukwekkend. Wae hebbe minse gezeen die dao oppe bloeëte veut nao bove klómme as ein soort van boetedoening.

Aaf en toe makde ich hej oppe sjtil sjtraot ouch wel dinger mèt. Zoemas die jónges op weeg nao hoes nao ut oetgaon, die aemes zoemer vanne fiets trokke veur de lol. Die heb ich gezag det det neet sjoeën waas. Ze gowe mich geliek! Of dae kier det ich nne gas van die jónge urges naeve de gevel van un hoes ut veld in zoog gaon. Wat gek, dach ich nog. Wies det ich oppe Veldsjtraot twië pliesiewages zoog sjtaon. Die die jónge zochte. Ja, die vingt gae neet mier want die zien al lang en breid wèg. Eine boetelenger dae oppe Pool um 'ne dokter sjtóng te kerme. Ich vanne fiets mer tja, wat kós ich doon veur dae erme mins dae verreckde vanne pien? As aan te belle bej Jansse aane Pool, hoe altied aemes op waas as ich de gazet dao inne bus deej. Die zoue wel um hulp gaon belle. Wie ich dae daag klaor waas mèt bezorge, ging ich bej Jansse efkes aan um te vraoge wie ut waas aafgeloupe. Bleek ut um 'ne sterbezope bewoëner van Bovesbos te gaon dae de weeg finaal kwiet waas.

Behalve mien dagelijkse krante-route fietse miene mins en ich nag wel zo'n achdoezjend kilomaeter per jaor. Veur de lol. Fietse is heerlijk. De maks alles mèt. Al ging ut lètste jaor wegens óngezonkheid van miene mins det fietse inne vrede tied neet door. Wie hae in 't zekhoeës verbleef, ging ich middlìgs oppe fiets op bezeuk in Vènnel. Hae is alwer zoe wiet, gelökkig, det wae wer zien begós."

Mit dank aan Fien Hermans-Verstappen.

Foto's: Jos Keijmes

Een reis naar de jungle

Joep Hermans

Medio vorige eeuw gingen veel priesters, ook uit Helden, de hele wereld over om het geloof te brengen, maar ook om kerkjes, scholen en ziekenhuisjes te bouwen met geld uit Nederland. Zo ook twee broers uit Helden die naar Brazilië vertrokken: Jan Hermans (1911-1971) en broer Wim (1923-2007), zoons van Koetsers Wullem (Willem Hermans) en Maria Catherina van Soest aan de Nieuwstraat 7 (nu 20) in Helden.

Toen Door Hermans, zus van Jan en Wim, in 2014 stierf kwam er een dagboekje tevoorschijn van pater Wim Hermans.

Het dagboekje beschrijft zijn eerste grote reis in 1952 van Nijmegen naar zijn missiebus in Fortaleza. Tegenwoordig is het een peulenschil om naar Brazilië te reizen, maar in 1952 werd vaak gereisd met trein en vrachtboot met passagiersaccommodatie via een niet echt logische route; zo kon de congregatie reiskosten besparen. Op woensdag 22 oktober 1952 om 17.00 uur stapte nieuwbakken priester Wim, samen met vier andere paters, vanuit het studiehuis in Nijmegen met zwaar beladen koffers in de trein naar Rotterdam en Hoek van Holland om daar in te schepen. Drie weken later kwam hij aan in het Braziliaanse Fortaleza.

Tijdens de reis op zee typte en schreef Wim op luchtpostpapier (heel dun doorzichtig papier) zijn belevenissen en waarnemingen.

Hierna volgen enkele impressies uit het oorspronkelijke reisverhaal. Hopelijk hebt u veel leesplezier aan een klein stukje missiehistorie.

Hoek van Holland-Harwich

22 Oktober 1952: Van de douane mogen de ellendig zware koffers dicht blijven, we worden gelukkig niet als smokkelaars aan gezien. Met de S.S. Arnhem gaat het om 23.00 uur naar Harwich, het is koud, de motoren stampen en door de deining schommel ik van links naar rechts door het bed. Zes uur in de

De omslag van het dagboekje.

morgen: breakfast, spek en ei en natuurlijk koffie en daarna naar het station voor de achturige treinreis naar Liverpool. 'Good Luck on your trip', roepen de douaniers ons nog na. We lunchen in de trein en het kost ons maar liefst 15 gulden per persoon. Overal zie je Gothische kathedralen, meestal op een heuvel, het landschap is eerst plat en dichterbij Liverpool heuvelachtig, maar het is prachtig.

Smerig en goor Liverpool

24 Oktober 1952: We lezen 's morgens in het zeemannshuis de H. Mis en vragen we voor een veilige overtocht. Voor mij is Liverpool niks anders dan kantoren en magazijnen. Goor en vies met uitzondering van de Anglicaanse kathedraal. In de middag melden we ons bij het kantoor van de Booth-Line. Uiterst voorkomend wordt ons een document voorgelegd waarin we beloven niet te zullen protesteren tegen slecht eten en andere ongemakken.

Dat we ons vonnis tekenden wisten wij toen nog niet! 's Middags om vijf uur stappen we de vrij nieuwe boot S.S. Hildebrand op. Bijna alle hutten bij ons in de gang zijn bezet door paters, een echte patersbuurt dus. Om 18.30 uur maakt de boot los en gaan we op weg naar Portugal.

Met de S.S. Hildebrand naar Portugal

25 Oktober 1952: Van de menukaart snappen we niks en bestellen maar wat. Van pudding hebben ze ook geen verstand, rare koek met jam en gele saus erover (nu bekend als scones). Ik denk aan de Heldense keuken en aan de kookkunst van moeder. Op volle zee wordt het pas echt kermis, het schip zonder vracht slingert heen en weer op de golven. Het is druk op het dek, er hangen veel collegae en passagiers over de reling, de gezichten staan op groen en geel. Gelukkig heb ik twee pilletjes tegen zeeziekte ingenomen en dat helpt redelijk. In de roksalon stellen we drie altaartjes op om de mis te lezen. Maar het blijft stil net als in de eetzaal! Zeeziekte is eigenlijk wat geks, je voelt je slap en je wil de hele tijd overgeven. Van de 71 passagiers heb ik meer dan de helft lang niet gezien! Met 15 zeemijlen (ca. 28 km.) per uur gaat het richting Oporto in Portugal.

Wim Hermans

Met de taxi door Liverpool.

Bij het verlaten van Recife.

De zeven missionarissen.

Eindelijk Oporto

Op 27 oktober om vier uur leggen we aan in Oporto in het noorden van Portugal. We hebben door de mist flink vertraging opgelopen en de Portugezen die aan boord komen hebben er dan ook duidelijk de 'P' in. Met onze toog trekken we veel bekijks. Portugal is weliswaar katholiek, maar de kerkvervolgung door Markies de Pombal in de 18e eeuw heeft toch gevolgen gehad voor Portugal. De priesters in Portugal dragen bijvoorbeeld een zwart pak en geen toog zoals wij. Enkele straatjongens vinden onze toog maar niks en gooien met steentjes naar ons.

Maar Oporto is waarlijk prachtig met de witte, lichtgroene en geel geverfde huizen. Kerken en huizen zijn bezet met tegeltjes, schitterend. Bijna laat het schip ons staan, omdat we een half uur te laat aan boord komen voor de reis naar Lissabon.

Salazars Lissabon en aards paradijs Madeira

'Wie Lissabon niet heeft gezien, heeft niets goeds gezien' is het Portugese gezegde.

Eerste minister Salazar heeft Lissabon mooi gemaakt en Portugal er weer economisch bovenop geholpen.

Het klooster van San Geronimo, de plaats vanwaar de grote ontdekkingsreizigers in de vijftiende eeuw vertrokken is werkelijk een juweel van Gothische en Moorse bouwkunst. Rondom Lissabon is het één groot natuurpark.

De toeristenklas zit helemaal vol met Portugezen voor Madeira. Hadden we maar niet getekend in Liverpool, want wat Portugezen eten is toch van een andere planeet.

We hebben geen keuze: het is eten of niks. Achteraf hoorden we van Portugezen dat er een fout in de bereiding van het Portugese menu was gemaakt, de Portugezen zelf vonden het eten ook niks.

Madeira is een aards paradijs, ruig en bloemenpracht. De hele tijd komen er kleine bootjes langs ons schip varen met behendige jongeren. Ze duiken naar de muntjes die passagiers in het water gooien. We zijn blij dat onze confraters in Madeira een huis hebben, we krijgen eindelijk weer eens lekker eten.

De grote oversteek

1 November 1952: We hebben alle katholieken op het schip uitgenodigd voor de hoogmis ter gelegenheid van

Jan Hermans

De eerste pagina uit het dagboek.

aanraking met een fietser die uit de verkeerde richting kwam en overleed veertien dagen later in het ziekenhuis aan complicaties. Hij is ook begraven in Fortaleza, de stad waar hij in 1952 voor het eerst voet in Brazilië zette.

Jan ligt begraven in Igarapé-Miri in de buurt van Belém. Hij stierf in 1971 op 59-jarige leeftijd aan een hartaanval. Jan en Wim kwamen om de zes jaar op vakantie in Helden en woonden dan bij vader Willem en zus Door Hermans aan de Nieuwstraat. Meestal bleven ze acht tot tien weken thuis vakantie vieren en gingen dan ook veel lobbyen voor geld, zodat ze een ziekenhuisje of schooltje konden realiseren in Brazilië. Jan is zes keer en Wim is vier keer op vakantie geweest. De hele familie Hermans in Helden en Beesel en de familie Kranen-Hermans uit Venlo reisden dan naar Rotterdam of Antwerpen om ze van de boot af te halen. Steeds weer een fantastisch familiefeest. Een keer haalde de familie Jan op van het station in Roosendaal. In de jaren 60 van de vorige eeuw kwamen beide heerooms ook wel eens met het vliegtuig en landden dan op het Brusselse Zaventem of vliegveld

Luxemburg.

Naar eigen zeggen is heeroom Wim op 1 januari 1970 vanwege ruzie met hulporganisatie Memisa uit het priesterschap gestapt. In 1973 is hij met de Braziliaanse Artimisia getrouwd. Op 22 juni 1973 is hun zoon Joao Guilherme geboren. In dat jaar kwam hij weer naar Helden om zijn gezin aan zijn vader van 90 jaar voor te stellen. In 1980 woonde hij 1,5 jaar in Eindhoven voor een studie Social Sciences, om zijn werk als docent aan de Universiteit van Brasilia te verbeteren.

De zoon van Wim is inmiddels in het bezit gekomen van zijn vaders document.

Bron en foto's:
Dagboek: Wim Hermans.

Verknocht aan België

Patrick van 't Hoof

Toen België zich in 1830 van Nederland afscheidde, koos Helden - net als vrijwel heel Limburg - voor het katholieke België. Maastricht en Venlo bleven Nederlands. Het gemeentebestuur onder leiding van burgemeester Engels schreef al op 5 november 1830 de volgende brief naar Brussel:

'De burgemeester, assessoren (wethouders, red.) en andere leden van de gemeenteraad van Helden, gekozen door het volk in verbaal van 3 oktober 1830, verklaren formeel te adheveren of hunnen verknochtheid te bewijzen aan het provisioneel gouvernement van België.'

Door de vredesregeling met België kwam Helden (en de rest van Nederlands Limburg) in 1839, na negen jaar, weer bij Nederland. De brief bevindt zich in het gemeentearchief. Als hij de lezer bekend voorkomt, dan kan dat kloppen: hij maakte ook onderdeel uit van de tentoonstelling 'Afscheid van de gemeente Helden', die eind 2010 te zien was in het Streekmuseum.

Bron:
Archief gemeente Peel en
Maas.

Hoe de naam Louis Nijssen alsnog op het oorlogsmonument kwam

Henk Thiesen

De familie Nijssen in Helden werd in de Tweede Wereldoorlog zwaar getroffen door het verlies van twee jonge zoons, Louis en Wiel. Na de oorlog kreeg de familie te horen dat de naam van Louis Nijssen niet op het herdenkingsmonument in Everlo kon. *'Hij was geen oorlogsslachtoffer'* zo werd gezegd. Een pijn die tot op heden wordt gevoeld binnen de familie.

Trees Maessen-Nijssen kan het zich nog goed herinneren. Haar vader verdiende de kost als tuinier. Hij was samen met Jenkes Sil (Sil Reijnders) een van de eerste tuinders in Helden.

De gebroeders Nijssen met vader werkzaam op het veld.

Nijssen had enige tijd bij een 'gardenier' gewerkt in Venlo en maakte zich zo het tuinderberoep eigen. De familie had achter het huis een tuinderskas. Verder hadden ze nog grond: op het Hoogbroek waar ze komkommers teelden en achter café Lommen hadden ze een perceel dat men In 't Veld noemde en een gepacht perceel aan de Deinderik achter de Loo.

In het bevolkingsregister stonden behalve de vader, ook de oudste dochter Petronella Mathea en twee

zoons Wilhelmus Gerardus en Mathias Johannes ingeschreven als tuinier.¹ Het adres veranderde van Straatje 554 naar Straatje 574 en werd later omgenummerd naar Ruijsstraat 37.

Tussen 1923 en 1939 treffen we het gezin van Handrie Nijssen en Johanna Greijn aan op het adres Straatje 554. Hier werden tussen 1915 en 1932 hun tien kinderen geboren. Tijdens de oorlog had het gezin nooit honger geleden. Dankzij de groenten uit hun eigen tuinderij waren ze zelfvoorzienend. Zoon Louis week af van de agrarische traditie, hij werd tim-

¹ O.A.H. inv. nr. 1023. Bevolkingsregister 1910-1923, blad 177.

merman en ging werken bij aannemer Geraets in Venlo. Omdat de Duitsers de mannen verplichtten om in Duitsland te gaan werken, dook Louis in 1942 onder in boerderij Hagerhof in Venlo. Af en toe kwam hij nog naar huis. Op een gegeven moment kreeg de familie bezoek van een Heldenaar die werkzaam was op het Voedselbureau. Deze vertelde de vader en moeder dat hun zoon

Louis zich diende te melden in Duitsland voor de 'Arbeitseinsatz', de tewerkstelling van Nederlanders in Duitsland. Waarom uitgerekend Louis hiervoor werd uitgezocht wist de familie niet. Mogelijk omdat hij een zeer goede timmerman was en deze waren nodig en zeer welkom in Duitsland.

Maar Louis bleef ondergedoken. Toen hij zich maar niet wilde melden, kwam de Heldenaar voor de tweede keer bij de familie Nijssen op bezoek. Nu was de boodschap zwaarder, hij zei tegen zijn vader: *"Als je zoon zich niet meldt, dan moet jij maar in Duitsland gaan werken."* Deze wel erg dwingende maatregel zorgde ervoor dat Louis, in goed overleg met zijn ouders, zich toch maar meldde. Vader was voor dit grote gezin immers onmisbaar. In juni 1943 werd er een familiefoto genomen omdat ze op dat moment in elk geval nog allemaal bij elkaar waren, zo redeneerde men. Achteraf gezien een beslissing waar ze tot op de dag van heden zeer blij mee zijn. De familie kon nog regelen dat Louis niet te ver van zijn ouderlijk huis te werk zou worden gesteld. Bij zijn plaatsing werd hij echter niet ingedeeld op een timmerbedrijf, maar op een boerderij. Dit omdat hij toch afkomstig was uit een tuindersgezin, vonden de Duitsers. Zo kwam hij terecht op een boerderij in Goch, die in bezit was van een herenboer. Daar of in de buurt werkten nog meer Heldenese mensen: Nevel Maessen, Toon Nijssen van de Keup en 'Truije Petran' Gielen uit Egchel. Louis genoot een zekere vrijheid en mocht ieder weekend naar huis. Als hij naar huis ging, reisde hij meestal met de tram. Als deze gearriveerd was in de Ruijsstraat te Helden, sprong hij in de bocht bij de landbouwschool (de voormalige Moennik), cruiet en liep dan naar huis. Na het weekend moest hij zich weer direct melden.

De familie Nijssen-Greijn in juni 1943. Voorste rij v.l.n.r.: Nel, vader, moeder en Wiel. Achteraan v.l.n.r.: Gerrit, Harrie, Mien, Lei, Louis, An en Jeu. Voor An staat Trees.

Louis Nijssen in voetbaltenue, voorjaar 1942.

Vreemd gevoel

Trees Maessen-Nijssen kan zich nog herinneren dat op een dag een non op school in Helden-Dorp veel vragen stelde over haar familie. Zo vroeg ze: "Heb jij een broer die werkzaam is in Duitsland?" Trees kon de vragen als 10-jarig meisje niet in de juiste context plaatsen. Toen ze naar huis liep, wist ze waarom de non haar die vraag had gesteld. Ze trof haar vader aan op de bank vóór het huis. Hij vertelde gelijk: "Ozze Louis is verongelukt". Kapelaan Thomassen was de onheilstijding komen brengen. Waarschijnlijk had de non dit nieuws ook al van de kapelaan vernomen.

Pas later hoorde de familie hoe Louis op 14 juli 1943 verongelukt was. Hij had bij de oogst geholpen om een wagen gerstenstro te laden. Toen deze geladen was, nam hij bovenop het stro plaats. Onder het rijden naar de boerderij begon de lading te schuiven. Daarbij werd Louis vooruit gedruwd en viel hij met zijn hoofd op de ijzeren karboom. Volgens de overlevering zou hij nog een half uur hebben geleefd.

Hoe het ongeluk kon ontstaan weet niemand. Of de wagen slecht geladen was, wist men ook niet. Trees vertelde nog dat Louis timmerman was en geen boer, hij had nooit op de boerderij terecht moeten komen.

De herenboer bracht het lichaam van Louis de volgende dag met een vrachtauto naar zijn ouderlijk huis in Helden. Daar werd hij tot aan zijn begrafenis opgebaard in de woonkamer. Hij werd begraven op 18 juli op het oude kerkhof bij de Lambertuskerk te Helden, 19 jaar oud.

Wiel en Louis.

Nog meer onheil

Nog geen week later werd de familie getroffen door het verongelukken van nog een zoon, Wiel. Hij bracht op 22 juli 1943 met paard en wagen lege sla-kisten naar het veld, omdat men in de vroege morgen wilde starten met het sla steken. Dan was het handig dat de kisten daar al aanwezig waren. Voor dit transport leende hij het paard van hun buurman Bertus Steeghs. Toen hij met het onbekende paard en wagen over de Ruijsstraat reed, ging hij over het tramspoor. Hierdoor rammelden de kisten op de wagen en sloeg het paard op hol. Wiel viel van de bok en kwam onder de kar terecht. Dit gebeurde ter hoogte van de oude woningen van Van Nisselroy en Schareman. Nu ligt daar de Tuindersweg. Zwaar gewond

De Burgemeester der gemeente Heiden

roep bij deze alle uit Duldeckland teruggekeerde personen, op die **BETROUWBAAR** gegevens kunnen verschaffen omtrent alhier overleden Nederlanders tengevoege van oorlogsbataljons, of anderszins. De betreffende inschrijvingen kunnen verstrekt worden ter gemeentesecretariaat.

De weld. burgemeester voorzand. J. HOESER.

werd hij naar het ziekenhuis in Venlo gebracht waar hij een dag later op 26-jarige leeftijd overleed. Hij werd begraven op 26 juli 1943 naast zijn broer, ze kregen een dubbel kruis. Op zijn overlijdensprentje stond: *'Zie daar wordt een doodde uitgedragen, de tweede zoon uit hetzelfde huisgezin, binnen den tijd van één week.'*

Iets meer dan één jaar later werden, bij de grote razzia op 8 oktober 1944 nog twee zonen meegenomen: Gerrit en Lei. Ze werden in Viersen tewerkgesteld en overleefden beiden de oorlog.

Herdenkingsmonument Everlo

Toen enkele jaren na de oorlog plannen ontstonden om een monument op te richten voor de oorlogsslachtoffers, kon men namen doorgeven bij de gemeente. Zo ging Handrie Nijssen bij de gemeente zijn zoon Louis aangeven, om hiervoor in aanmerking te komen. De betreffende ambtenaar gaf evenwel aan dat dit overlijden niet door oorlogsgeweld was veroorzaakt. Derhalve kwam hij niet in aanmerking.

Een pijnlijke vergissing, die de familie nooit heeft kunnen begrijpen. Temeer omdat iemand die na de oorlog was aangereden door een legervoertuig, wél met zijn naam op het monument in Everlo staat opgenomen. Louis was ook zeker niet vrijwillig naar Duitsland afgereisd. Uit bescheidenheid heeft de familie dit voor hun zeer gevoelige punt echter laten rusten. Toen begin 2016 een zus van Louis en Wiel overleed, kwam de gebeurtenis van Louis weer sterk naar boven bij de twee nu nog levende zussen An en Trees. *"Straks weet niemand dit meer als wij er niet meer zijn"*, aldus Trees. De naam van Louis op het monument in Everlo toevoegen zou rust geven en tevens het gebeurde vastleggen.

De werkgroep 4 mei-herdenking ging op onderzoek uit en dat resulteerde in een advies aan het college van B & W. Deze namen het advies om de naam alsnog op het monument toe te voegen unaniem over. In het voorjaar van 2017 werd de naam Louis Nijssen toegevoegd op het monument. Tevens werden de dames op 17 maart uitgenodigd op het Huis van de Gemeente. Op 4 mei jl. hebben twee leerlingen van het Bouwens van der Boijecollege een kort levensverhaal van Louis Nijssen voorgelezen, in aanwezigheid van een delegatie van de familie Nijssen. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

**Midden-Limburg,
25 mei 1945.**

Bron en foto's:
Familie Maessen en Herk
Thiesen.

**Trees Maessen-Nijssen,
burgemeester Wilma
Delissen-van Tongerlo
en An Rutten-Nijssen
op 17 maart.**

Beugelbol en beugelschep

Piet Gommans

In deze aflevering besteden we aandacht aan een tweetal objecten die je nodig hebt om een van de oudste balsporten in deze streek, beugelen, te spelen.

Beugelen

voor hem om. Zaterdag 14 Sept.
bij JAC. JACOBS, BAAL, Helden.

september 1913

Heden werd heropening van de beugelbaan en het beugelschep voor afdrukt. Er was gepresenteerd voor de beugelbaan. Beugelclub „ONS GENOEGEN“ Helden-Onder

mei 1934

Café - Beugelbaan

Heden werd opening van café Beugelbaan. De geest van alle te versieren. Helden. Afdrukt. G. HOUTAPPELS, Eindhoven.

De Kuiters tijdens de oprichting in 1933.

Bronnen:

- Distributiebladje/Midden-Limburg uitgave 1918 t/m 1939;
- Familie Th. Kranen Helden;
- Archief Heemkundevereniging Helden (foto's)
- Archief Nieuwe Venlosche Courant;
- Boek: Beugelen, de klassieker onder de sporten.

De afkomst van de ruim honderd jaar oude eikenhouten beugelbol (diameter 18 cm, 4 kilo zwaar) is niet bekend. De schep (sleeper) met een lengte van 60 cm en breedte van 12 cm is een schenking/eigendom geweest van G. Verhaegh. Het ingekraste jaartal 1931 op de sleeper (met de initialen G.v.H.) is bij nader onderzoek later gewijzigd in 1936. Het later aangebrachte messingplaatje vermeldt meerdere malen de initialen H.B.C. (Heldense Beugel Club) en is vermoedelijk na 1945 aangebracht.

Beugelclub De Kuiters, opgericht in 1933, had in de jaren dertig als thuisbasis de overdekte buitenbaan van Thei Kranen aan de Kromstraat (nu Van Hövellstraat) in Helden.

In de gemeente Helden waren begin vorige eeuw al meerdere veelal overdekte buitenbanen aanwezig. In Helden werd, volgens advertenties in de Nieuwe Venlosche Courant, op 24 september 1913 al gespeeld op de beugelbaan van Jac. Jacobs. In Panningen wordt in hetzelfde jaar gespeeld op de banen van J. Staaijen (Everlo) en Louis Bollen (Heuvelhoek). In 1927-1928 wordt er gebeugeld op de banen van Gerard van den Beucken (Straatje), S. Jacobs (Vosberg), H. Brummans (Markt) en bij M. Kessels (Onder), om er enkele te noemen. Begin jaren dertig besloot Thei Kranen in Helden om op zijn perceel een binnenbaan te bouwen, compleet met een voor die tijd moderne toiletgroep. Verder dan een tekening is het niet gekomen. De reden van het niet bouwen is waarschijnlijk, naast de economische crisis, de opening op 16 april 1932 van een nieuw café en binnenbeugelbaan van Gabriël Houtappels, gelegen in Eindt (Baarloseweg). Dit werd tevens het thuishonk van een tweede beugelclub die de eerste jaren speelde onder de namen Ons Genoegen, Onder Helden en Onder Ons. De zaken liepen schijnbaar goed want enkele jaren later, op

12 april 1934, volgt de heropening van café-beugelbaan Gabriël en deze is, volgens een advertentie in het Blodje, nu ook voorzien van een Russisch biljart. Na enkele jaren gingen De Kuiters, Ons Genoegen en Onder Ons samen verder onder de naam De Kuiters, later H.B.C.

De wandschildering in het Plattelandshoës

Wim Daniëls

Het was een prachtige ontdekking, vorig jaar: de muurschildering uit 1956 die tevoorschijn kwam tijdens de verbouwing van de voormalige basisschool Panningen-Noord (v/h Franciscusschool) aan de Koninginnelaan in Panningen. Reden om het kunstwerk op de volgende pagina's prominent af te drukken. Hieronder een korte 'kijkwijzer'.

De muurschildering is gemaakt door L. Ramaekers. Omdat het archief van de basisschool niet bewaard is gebleven, is niet exact na te gaan om welke L. Ramaekers het hier precies gaat. Hoogstwaarschijnlijk is het de Maastrichtse kunstenaar Libert Ramaekers (1925-1993) geweest. Hij volgde van 1945 tot 1948 de Middelbare Kunstnijverheidsschool te Maastricht en van 1949 tot 1952 de Jan van Eyckacademie.

Ramaekers was van beroep beeldhouwer, kleuradviseur, monumentaal kunstenaar, schilder en tekenaar. De onderwerpen van zijn kunstzinnige uitingen hebben heel vaak de religie tot onderwerp. We vinden dan ook een aantal van zijn kunstwerken terug in kerken. De koorafsluiting in de voormalige parochiekerk van de H. Bernadette in Sittard en een mozaïek (vlucht naar Egypte) op de voormalige Christus Koningkerk in de Heerlense wijk Nieuw-Einde zijn daar voorbeelden van.

De muurschildering uit 1956 in het huidige Plattelandshoës is een vroeg werk van hem, want in de jaren zestig is hij veel moderner en abstracter gaan werken. "Het is een typisch voorbeeld van monumentale wederopbouwkunst, bijna zeker betaald op basis van de zogenaamde 1%-regeling", volgens Jos Pouls, kunst- en cultuurhistoricus. Deze regeling hield in dat 1% van de bouwsom van de school aan kunst besteed moest worden. Heel prominent in beeld is de zaaier, een verwijzing naar het katholieke geloof, maar ook naar de agrarische

Libert Ramaekers

gemeenschap die Panningen toen was. Dat zien we ook in de natuurfaserelen die zijn afgebeeld. Maar we zien op de schildering ook duidelijk elementen van de wederopbouw: de mannen met de hamer en de ladder.

De jaren vijftig was ook de tijd dat er vanuit Helden honderden jonge mannen in de mijnen in Zuid-Limburg gingen werken (links boven). Helden was net uitgeroepen tot secundaire industriekern en dat vereiste een ambachtsschool. In het jaar dat de schildering werd gemaakt (1956) moest men voor een beroepsopleiding nog naar de paters op de Heibloem; wel was er al een MULO (midden boven).

Spelende, lezende en musicerende kinderen maken duidelijk dat het hier gaat om een kunstwerk in een school, terwijl het kruisbeeld boven de ingang van het klaslokaal van het schoolhoofd de katholieke signatuur van het onderwijs weergeeft.

De troubadour, helemaal links op de wandschildering, is degene die het loflied op de toekomst voor de gemeenschap ten gehore brengt.

Foto's: Jac Willekens

Twée verdwenen MOLENWEGen

Wim Daniëls

Door de uitvinding van navigatiesystemen, zoals de Tom-Tom, dreigt het kaartlezen nog slechts voorbestemd te zijn voor nerds. Jammer, want kaarten vertellen een heleboel over de geschiedenis van een land, gebied, plaats, gehucht, wijk, enz. In de vorige aflevering van 'Straatnamen' heb ik aandacht besteed aan het ontstaan van straatnamen en de wegenleggers van de gemeente Helden. Tijdens het schrijven van dat artikel en het bestuderen van de verschillende kaarten bij die wegenleggers viel mij op, dat verschillende straatnamen in de loop van de geschiedenis verdwenen zijn of tegenwoordig een andere naam hebben.

In deze aflevering van straatnamen passeert de 'Molenweg', één van die 'vergeten' straatnamen, de revue. Ik doe dat door gebruik te maken van enkele fragmenten van kaarten uit de 19e eeuw van de gemeente Helden.

Molenweg

Op dit fragment van de kaart die hoort bij 'De staat der openbare wegen en voetpaden', gemeente Helden, d.d. 18 maart 1894, valt op dat de straat waar mijn opa en oma 'Helden' vroeger woonden niet Ringovenstraat heet, maar Molenweg. In het artikel 'Jovanis, Genie... sigarenfabrieken in Helden' van Lei Stals in *De Moennik* 20 (feb. 2004), vind ik een verklaring voor mijn verbazing. Aan het einde van de huidige Ringovenstraat, waar die langzaam naar de Kerkstraat draait, stond namelijk vroeger rechts een molen. Vóór 1920 had Johannes van Nisselroy hier, samen met Giesen Pierke, een sigarenfabriekje. De sigaren die daar gemaakt werden, verkochten ze onder de naam 'd'Oude Molen'. Het stichtingsjaar van de standaardmolen is niet bekend, maar hij stond er al vóór 1819. In dat jaar dient Van de Mortel, eigenaar van de molen, protest in tegen het plan van Jan Bollen, als die in 1819 ook een molen wil stichten in Panningen. (*De Moennik* 48, juli 2013; Het Molenjaar 1827 door Jacques Rutten). De naam Ringovenstraat is zoals bekend ontleend aan de Huldense Steenfabriek die in 1909 werd opgericht door een aantal boeren, die er toen zelf de stenen bakten voor de boerderijen.

Het Bollesmeulenpad (1894).

Nog een Molenweg

Verder speurwerk levert nog een Molenweg op. We komen de naam 'Molenweg' voor het eerst tegen in de 'Staat van al de in de Gemeente Helden bestaande Buurtwegen van 15 juli 1842'. 'Weg genaamd molenweg van Egchel langs de molen naar Dorp' zo staat de weg beschreven in die wegenlegger uit 1842. Deze weg staat ook op het kaartfragment van de 'Kaart der Buurtwegen Voetpaden en Waterleidingen in de gemeente HELDEN' (jaartal is onbekend, maar ligt tussen 1842 en 1894). Het betreft hier de molen die gelegen was op de Driessen. In de huidige situatie is de toenmalige Molenweg van Egchel naar Dorp te vergelijken met de huidige Molenweg. Ook op de wegenkaart van 1894 komt deze Molenweg voor. De gemeente Helden kent in 1894 dus twee wegen /straten met dezelfde naam. Iets dat momenteel absoluut niet zou kunnen.

Bollesmeulenpad en Bollesweggetje

In 1819 dient de eerder genoemde landbouwer Jan Bollen bij de gemeente Helden een vergunning in voor het bouwen van een oliemolen in het 'Kapelveld'. Om verwarring te voorkomen heeft men er toentertijd hoogstwaarschijnlijk voor gekozen om de weg naar de molen geen Molenweg te noemen, maar Bollesmeulenpad, de huidige Patersstraat. De molen lag er niet alleen. Links aan het einde van het 'Bollesweggetje' lag het 'Meulenhuiske', waar ooit de molenaar woonde. Bollesweggetje liep vanaf de onderdoorgang van De Pit, langs Dok 6, door de boekwinkel van Albert Heijn tot de Patersstraat, langs het huidige kantoorpand op de hoek van de Patersstraat en de Raadhuisstraat (*De Moennik* 35, febr. 2009, Bollesmeule' door Herman Dorssers).

Molenstraat

In de wegenlegger van 1940 wordt de weg van Hotel Antiek tot aan de Potd  officieel 'Weg van Helden naar Potd ' genoemd. In de jaren vijftig kreeg deze weg officieel de naam Molenstraat. De weg dankt zijn naam aan de molen van 'm lder Jan (Sommers), die hem van zijn schoonfamilie Spooormakers overnam - en hij mocht er dochter Til bijnemen. Daarom kreeg de molen de naam Mathilde. In november 1944 werd de molen op dezelfde dag als de kerk in D rp opgeblazen (*De Moennik* no. 33, juni 2008, 't Krie merke en andere 'beroepsnamen', Trees Dorssers).

De Molenweg (1894).

Bronnen:

- Kaarten en wegenleggers 1842, 1894 en 1940;
- Archief en kaartenarchief gemeente Helden.

De Molenweg in de wegenlegger van 1842, onder no. 16.

Herinneringen aan de tram

Jeu Mertens

In 1912 werd de tramlijn Helden - Venlo geopend, wat de gemeente uit haar isolement zou verlossen. De tram werd dan ook door iedereen met open armen ontvangen, want Helden en omgeving dreigde achtergesteld gebied te worden, moeilijk te bereiken: wij hadden geen trein, geen Maas en honderd jaar eerder bleef Napoleon met de Noordervaart voor Beringe steken.

De tram reed vanaf Venlo, via Blerick en Maasbree, langs Zandberg en Molenstraat, Helden binnen. Net achter Kubke sloeg hij rechtsaf naar de Stogger (Van Hövellstraat), liet centrum Helden-Dorp links liggen, vervolgde zijn rails naar Panningen, rakelings langs de kerk naar 't eindpunt in Beringe. Het gebied tussen Kubke en Van Hövellstraat was rangeerterrein. Er lagen wat rails naast elkaar waar altijd enige goederenwagens geparkeerd stonden. Het was een ideaal speelterreintje voor de jeugd met de wagons als speeltoestellen.

De tram vervoerde niet alleen personen maar ook goederen zoals kolen, kunstmest en stukgoed. Ook kon men een korf met biggen naar Venlo laten vervoeren om die daar op de markt te verkopen.

Een stoomtrein of tram kan niet snel stoppen, mede daardoor waren er niet veel haltes. Hij stopte in Dorp bij Kubke, in Kepél op de Markt en in Beringe. Onderweg bleef een bel of klokje luiden, zo nodig liet hij de stoomfluit horen. De machinist kon niet door een voorruit kijken daarom hing hij meestal met zijn bovenlijf uit een zijraam zodat hij de situatie enigszins kon overzien.

Rijdend door de dorpen reed de tram niet harder dan twintig kilometer per uur, in de buitengebieden tegen de veertig. De tram reed vlak langs de gevel van ons huis aan de Van Hövellstraat. De slaapkamer van vader en moeder lag toevallig aan die kant. Als het raam open stond kon de geur, damp en rook van de tram, zomaar binnen. Het eerste geluid dat ik na mijn geboorte opving, was wellicht van de tram afkomstig. Tot mijn tweede of derde jaar wist ik niet anders, dan de tram hoorde bij het leven. Toen ik goed en wel rondom het huis kon en mocht lopen zag ik de tram dikwijls voorbij komen. Vooral

Jeu Mertens

de locomotief maakte op mij een geweldige indruk: een groot, zwart, vierkant monster dat dampte, rookte, belde, floot en rammelde. Met mijn kinderfantasie leek het een reuzenformis op wielen. Hoe sterk moest hij wel zijn om die grote wagens te trekken; misschien nog sterker dan ons paard.

De tram was helaas gevaarlijk. Wij, de kinderen, werden bijna iedere dag gewaarschuwd: *"Pax op voor de tram, nooit zonder te kijken de weg op lopen."* Mijn oudste zus heeft echt geleden van de tram. Ze was bang dat een van de kleintjes, waar ik bij hoorde, onder de tram kwam. Ze kreeg er nachtmerries van, zo vertelde ze mij later. Toen ik wat ouder werd, met wat meer verstand, bekeek ik de tram wat nuchterder, zonder angst, behalve als de tram ons tegenkwam of voorbijreed wanneer we de koeien naar de wei brachten; de koeien werden bang en gingen wild springen of rennen. Al werd mij een oudere, wat wijzere koe toegewezen; als de tram kwam waren ze allemaal onberekenbaar. Paarden hadden het ook niet erg begrepen op de tram. Soms ging er wel eens een 'vandoor'. Ons paard was aan de tram gewend maar 'moest' hem niet: dat kon je zien aan z'n oren die hij plat naar achter trok als de tram passeerde. Mijn broer Piet kwam bijna onder de tram. Hij was vijf jaar, drie jaar ouder dan ik. Vlak bij huis bleef zijn voetje klem zitten tussen de rails. In de verte was de tram al te horen maar hoe hij ook trok en wrong, het lukte niet de voet los te krijgen. Het geluid van de tram kwam dichterbij. Piet nam snel een wijs besluit, ging languit liggen, trok het andere been hoog op zodat hij maar één voet zou verliezen. Kleermaker Leo Absil zag van uit het raam Piet liggen, hoorde de tram en rende naar buiten, schreeuwend en zwaaiend. De machinist wist net op

**De tramrails vlak langs
huize Mertens.
V.l.n.r.: Piet, Anna
Heusen (dienstmaagd),
Christien en Anna
Mertens.**

tijd, een paar meter voor Piet, de tram te stoppen en Piet werd bevrijd van de rails. Na korte tijd stonden er wel tien mensen om hem heen. Hij vond dat druk gedoe maar overdreven, een houten been leek hem niet eens zo'n ramp.

Twintig jaar later werd Piet tot priester gewijd. Tijdens het feest dat volgde, werden bijzondere gebeurtenissen herdacht uit zijn jeugd, waarbij ook het lied van de tram te horen was. De volledige tekst was niet meer te achterhalen. Drie coupletten hebben mijn zus Mia en ik nog uit ons geheugen kunnen opdiepen.

*Sapperloot, sapperloot, onze Piet was bijna dood.
Luister wat ik over hem nu zing.
't Gebeurde toen hij naar bewaarschool ging.
Hij was maar twee turven groot.*

*Wat consternatie, wat consternatie was vreemde tramstagnatie.
Absils Lei die 't zag sprong uit het raam.
't Monster bleef net voor Piet stil staan.
Was me dat toen een sensatie.*

*Wat kabaal, wat kabaal maken jullie allemaal,
want ons Pietje die was heus niet bang.
Wil desnoods zijn hele leven lang,
Huppelen op een houten paal.*

In het jaar 1937 of 1938 werd de stoomtram vervangen door een dieseltram die minder rookte, minder herrie maakte en veiliger was, omdat de bestuurder, voorin, beter zicht had op rails en weg. Tijdens de eerste oorlogsdagen in mei 1940 werd op sommige plaatsen de rails vernield of opgeblazen. Dat betekende het einde van de tram..., dachten wij. Een hele tijd later (misschien een of twee jaar) kwam tot onze grote verrassing de oude stoomtram terug. Het eerste jaar ging het nog wel, maar geleidelijk werd hij trager alsof hij moe of versleten was. Misschien kreeg de tram te weinig voer want ook de kolen waren schaars en duur. Van een dienstregeling was het laatste jaar nauwelijks sprake. Als de tram kwam kon men instappen, maar op de terugreis moest men soms uren wachten. Het werd nog erger: de moeder van een van mijn vrienden ging even naar Venlo met de tram. Voor de terugreis heeft ze zes uur op de tram gewacht. Korte tijd later kon men wachten tot sint juttemis, de tram kwam niet meer...! Hij had zijn laatste stoom uitgeblazen.

Foto's:
Collectie Jeu Mertens

De onderwijzeressen van de Mariaschool in Panningen

Marion Leurs-Jacobs en Willemien Severins-Janssen

De onderwijzeressen op de foto, waarschijnlijk uit 1947, kijken allemaal heel aandachtig naar een boek, zittend en leunend op de banken in een klaslokaal. Alles wijst erop dat ze zorgvuldig doen wat de fotograaf heeft gezegd, om een zo mooi mogelijke compositie te krijgen. Het is ook opvallend dat niemand in de lens van de camera kijkt.

Een juffrouw gaf gedurende het hele schooljaar de hele week les aan een klas. De oprmars van onderwijzeres begon in de tweede helft van de 19de eeuw. Onderwijzer gold tot die tijd als een mannenberoep. Het 'zwakke geslacht' werd nog niet serieus genomen als professional. Dat veranderde pas in de Onderwijswet van 1857. Onderwijzeres werd een keurig beroep voor meisjes uit de burgerij. Het was een goede voorbereiding op het huwelijk en de zorg voor kinderen.

In 1925 kwam er echter een wet die bepaalde dat de onderwijzeres op de dag van haar huwelijk 'eervol ontslag' kreeg. Sinds 1976 is het echter verboden om vrouwen in het onderwijs te ontslaan vanwege het huwelijk. Door de geboortegolf na de Tweede Wereldoorlog waren er meer onderwijzeressen nodig. Ook de vrouwenemancipatie maakte dat de oude wet achterhaald was. De Mariaschool uit 1896, waar deze foto is gemaakt, moest na 100 jaar wijken voor de bouw van het nieuwe gemeentehuis.

Foto: Archief Heemkundevereniging. Met dank aan: Mevr. M. Houtappels, Dames J. en F. Cox.

Vooraan v.l.n.r.: Leentje Zegers, Louise Gerris. Achteraan v.l.n.r.: Juffrouw Reijnders (Roggel), Henriëtte Frencken, Maria Te Locke (1941-1964 hoofd der school), Julie Segers.

De winkel van...

Reijnen, sinds 1889

Steffie Reijnen

Het bedrijf Reijnen in Panningen is net zo oud als de Eiffeltoren: alle twee zijn uit 1889. De 'IJzerwarenwinkel' van weleer is een begrip in de regio.

Op 13 november 1889 koopt Pius Reijnen samen met zijn vader de molen 'Molenzicht Everlo' en begint daar als molenaar. Hij maalde en verkocht meel en zaaizaden en ook een

Molenzicht Everlo 1889.

Pius Reijnen in 1885 met een vélocipède.

beetje kunstmest, dat toen langzaam bekend begon te worden. Dit was feitelijk ook het begin van een zaak die later zijn koers zou verleggen naar ijzerhandel en winkel in huishoudelijke spullen.

Al snel bouwt Pius een woning in de Kerkstraat (waar nu de parkeerplaats van de Jumbo is) en gaat hij ook boeren. In die tijd moest men van veel markten thuis zijn om het dagelijks brood te verdienen. Daarom besluit hij ook varkens te gaan fokken.

In 1909 verkoopt Pius de molen en gaat hij zich volledig richten op het boerenleven. Hij verdient goed geld en kan steeds meer land kopen. Toch is Pius meer handelaar dan boer. In 1914 bouwt hij daarom een winkelhuis naast zijn boerderij.

In de tijd van de Eerste Wereldoorlog wordt het lastiger en dat lijkt Pius fataal te worden, maar hij laat zich niet zo makkelijk uit het veld slaan. Hij trekt Duitsland in en koopt ijzerwaren, alles voor de boeren en kippenhouders. Na de oorlog krijgt hij assistentie van zijn zonen Herman en Sjeng.

In 1920 bouwt Pius een landbouwmagazijn even verderop (waar nu kapsalon 't Sjerke ligt). Daar verkopen ze alles voor de landbouwsector.

In 1928 vindt Pius het genoeg geweest en geeft hij het bedrijf over aan zijn zonen. Deze op hun beurt breiden ook weer uit.

Er komt een garage- en taxibedrijf bij en opnieuw was het nodig om uit te breiden. In 1930 kopen ze een pand aan de Markt (nu Modehuis Theelen) waar ze ijzerwaren, rijwielen en huishoudelijke artikelen verkopen. De garage blijft aan de Kerkstraat. Tijdens de 8 oktoberrazzia in 1944 worden ook Herman en Sjeng naar Duitsland gedeporteerd. Kort na hun terugkeer sterft vader Pius op 3 juni 1945.

Tot 1948 blijven beide broers onder één naam zaken doen, maar dan gaat ieder zijn eigen weg. Sjeng gaat verder onder de naam P.H. Reijnen en Zonen B.V. en blijft ijzerwaren, rijwielen en huishoudelijke artikelen verkopen. Herman houdt de garage en het taxibedrijf. Het Esso tankstation aan de A67 bij Venlo is daar nog het vervolg van. In de jaren 50 treden Thijs en Henk ook toe tot het bedrijf van hun vader Sjeng. Later komt Jan daar ook nog bij.

In de jaren daarna wordt de zaak nog vele malen uitgebreid. In 1979 bouwden de broers verderop aan de Markt het pand waar tegenwoordig de zaak nog steeds gevestigd is onder de naam Jan Reijnen B.V.

Thijs, Henk en Jan doen zelf de winkelverkoop, samen met hun echtgenoten en acht personeelsleden van wie één administratieve kracht. In 1979 bestaat het assortiment uit rijwielen en onderdelen, land- en tuinbouwartikelen, gereedschappen en huishoudelijke artikelen.

In 1995 gaat Henk in de VUT en gaan Jan en Thijs samen met de zaak verder. Drie jaar later stopt ook Thijs na 48 jaar in de zaak te hebben gewerkt. Jan zet de zaak voort samen met zijn vrouw José en verandert de naam in Jan Reijnen B.V. De zaak wordt weer flink verbouwd waarna 2/3 van het pand verhuurd

De presentatie tijdens een landbouwbeurs in de jaren 30.

In de jaren 20-30 het pand van P.H. Reijnen en Zonen B.V. Thans is dit de Kerkstraat ter hoogte van kapsalon 't Sjerke.

Sjeng Reijnen

De firma Reynen (nu Reijnen) aan de Markt (het huidige pand van Frans Theelen) in 1950.

Foto's: Collectie familie Reijnen.

Groepsfoto van de medewerkers n.a.v. het 125-jarig jubileum in 2014.

op 1 juli 2013 geven Jan en José het stokje aan hen beiden over. Jan is nog steeds betrokken want hij werkt nog parttime in de zaak. Steffie Reijnen en Ruud Teeuwen runnen samen de winkel.

Toen Jan Reijnen B.V. op 13 november 2014 het 125-jarig jubileum vierde, werd de zaak onderscheiden met het predicaat 'Koninklijke Hofleverancier'. Reijnen wordt ook lokaal gewaardeerd: Bij de verkiezing van de Ondernemersprijs Peel en Maas 2016 kreeg de zaak zowel de jury- als de publieksprijs.

wordt. Het assortiment bestaat dan uit ijzerwaren, gereedschappen, huishoudelijke artikelen, rijwielen en sleutelservice.

In januari 2006 gaat Ruud, de toenmalige vriend van Steffie (dochter van Jan en José), in de zaak werken om te kijken of hij interesse heeft om de zaak samen met Steffie over te nemen. Dit bevalt goed en

gheï en service

Norm. Uw klus, ons va

Kermis in Heer: een Roomse onderneming

Trees Dorssers - Pubben

Pinksteren. Elk jaar was dit de dag dat wij vanuit Helden - Dorp een bezoek brachten aan onze familie in Scharn - Heer (nu Maastricht), want daar was het kermis. Men moest zijn zondagsplicht vervullen, dus sprongen mijn ouders in alle vroegte, met degenen van de kinderen die aan de beurt waren om mee te gaan, op de fiets, om op tijd in Neer te zijn voor het bijwonen van de eerste mis die om half zeven begon. De fietsen waren nog zonder versnellingen en je moest dus alle kracht bijzetten, zeker als je een kind achterop had. Na de mis werden de meegenomen boterhammen opgegeten, want je moest nachter blijven om ter communie te kunnen gaan: vanaf middernacht mocht je niets meer eten of drinken, en daar hield je je strikt aan.

De kerk van Neer.

Daarna ging de tocht verder naar het station in Roermond. De fietsen werden gestald en de reis ging verder per trein. In Maastricht aangekomen liepen we in een half uur naar het huis van mijn oom en tante om de dag gezellig door te brengen. We kregen daar een uitgebreide maaltijd en natuurlijk ontbraken de stukken vlaai en de koude schotel ook niet.

Als we helemaal waren bijgepraat en alle nieuwtjes waren uitgewisseld, dan ging de tocht in tegenovergestelde richting. Op de terugweg ontbrak alleen het kerkbezoek in Neer en fietsten we rechtstreeks vanaf het station in Roermond naar Helden waar we na een lange dag weer konden vertellen wat we hadden meegemaakt.

In de jaren vijftig van de twintigste eeuw was het dus een hele onderneming om een dagje Maastricht te doen. Het was, buiten het tegenbezoek en de jaarlijkse kerstkaart, bijna het enige contact wat je met de familie had. We hadden zelfs nog geen telefoon!

Vader Sjaar en moeder Drika Pubben-Peeters in 1966.

Na de oorlog in 1945. V.l.n.r.: Maria, An, Lies en Drien.

Foto's: Collectie Trees Dorssers-Pubben.

Graadje

Wim van Heukelom

Gaewe Gratjes Hannese Graad was een klein manneke met een constante baard van een week oud en even constant met een pruimke in de tandeloze mond. Zaterdagmiddag werd de kapper verzocht dit ijzerdraad te verwijderen.

Graadje zag er nooit appetijtelijk uit met zijn vuile broek en afgedragen jasje, met zijn vuile afgelopen klompen en z'n vette petje. Neen, hij zag er altijd wel erg armoedig en verwaarloosd uit.

En toch was Graadje rijk, heel rijk zelfs. Hij bezat ettelijke boerderijen, veel bouwland en veel woeste grond en bossen. Dat had hij in een lang leven van oppotten en uiterste zuinigheid, van slim overleg en sluwe berekeningen bij elkaar gespaard. Daarbij, zo z'n handigheid lukte, had hij ook wel vaak langs de grens van eerlijk en oneerlijk gebalanceerd. Langzamerhand, met 't toenemen van zijn rijkdom, was hij steeds gieriger geworden, steeds meer bezeten van zijn geld, vastgelegd in z'n goederen en stevig en veilig geborgen op de bank. Dat alles was zijn enigste vreugde geworden. Voor niets anders had hij hart, niets anders interesseerde hem meer.

Merkwaardig was wel dat z'n zeven kinderen, allen getrouwd en goede boeren, helemaal niet naar hun vader aardden. Zij gooiden het zeker niet over de balk maar wisten toch te leven en te laten leven, en met hun vakkennis en liefde voor het bedrijf hadden ze behoorlijk geboerd. Ze waren het helemaal niet eens met vaders zienswijze, maar praten met hem was ten enenmale onmogelijk.

Hij was van zijn standpunt niet af te brengen en ieder gesprek was steeds geëindigd met vaders verwijten dat zij maar royaal leefden, geld niet telden en dat ze allemaal nog eens als bedelaars bij vader aan zouden komen. Maar dan zou hij ze laten staan, er niet aan denken ze te helpen om zelf in armoede te gaan zitten.

Enfin, de kinderen lieten hem dus maar begaan en leefden zelf zoals het goed was. En van wat de mensen van hem zeiden trok hij zich niets van aan. Dat was maar 'jaloersheid' en die moesten maar naar hun eigen kijken! Hij had niemand nodig,

was veel slimmer en verstandiger dan al die anderen. Die gaven hun kostelijke centen maar uit en hielden niks over. Maar hij, hij had wat.

Z'n bankrekening werd steeds hoger en dat was zijn leven. Tot ook voor Graadje het ogenblik aanbrak dat hij voor altijd afstand zou moeten doen van wat hem 't liefst was, waar hij z'n hele leven voor geploeterd en gesja-cherd had. Hij lag in de bedkoets van z'n eigen oude boerderijtje, dat hij zijn leven lang niet had willen verlaten, op het einde te wachten. Maar dat einde wilde nog niet komen.

Onrustig lag hij te woelen, graaiden z'n handen met de grijperige magere vingers over het laken. Steunde en zachtte hij maar en bleef maar mompelen over 'grond, grond, percelen, bossen en de centen'. En hoe de kinderen ook probeerden hem te kalmeren en rust te geven, het hielp niets. Geld, geld was 't enige waar hij blijkbaar aan kon denken en hij kon de centen maar niet loslaten.

Tot het de kinderen eindelijk teveel werd. In onderling overleg besloot men dat de oudste zoon nog eens rustig met vader zou proberen te praten opdat vaders gedachten in zijn doodstrijd op andere zaken dan op geld zouden worden gericht.

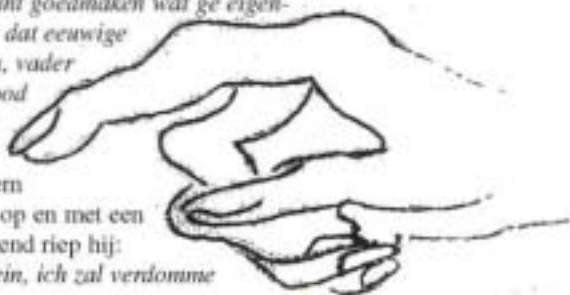
En zo ging de oudste naast vaders bed zitten en begon.

"Kom nou, vader, denk nou toch eens niet meer aan die centen. Doe daar toch afstand van. Ge kunt er nog zoveel goed mee doen, nou nog. Geef 't aan een goed doel, aan de armen, of de kerk, of de Missie. Wij hebben het niet nodig, maar wij weten dat gij er nog zoveel mee kunt goedmaken wat ge eigenlijk in uw leven hebt verprutst met dat eeuwige gejaag naar dat geld. Doe dat nou, vader en ge zult een heel wat rustiger dood hebben en ge zult heel wat korter in het vagevuur hoeven te lijden."

Maar met nog alle kracht die in hem was hief Graadje z'n klauwhandje op en met een kromme vinger naar z'n zoon wijzend riep hij:

"Ich zék 't uch, kinjer, hōw ze bie ein, ich zal verdomme lieje wat ich kan!"

En toen viel zijn graaiende hand terug en ging Graadje 'liejen wat hij kon'!

De brug over het Kanaal van Deurne

Theij Cox

In 1876 begon men in opdracht van het gemeentebestuur van Deurne met het graven van het Kanaal van Deurne. Dit komt dan te liggen naast de in 1853 en 1854 gegraven 4.750 meter lange Helenavaart.

Toen

De brug in aanbouw. Vanaf 1876 gegraven, op het punt waar dit kanaal in de Noordervaart uitmondt. Dit kanaal ligt langs de Helenavaart, die onder leiding van Johan Deckers gegraven werd in 1853 en 1854. Momenteel ligt daar de camping Frerichsoord. De bruggenhoofden liggen er nog.

Over het Kanaal van Deurne werd voor sluiswachter Hendrik Dings een brug gebouwd, zodat hij zijn woning met schipperscafé kon bereiken. Dings was ook nog brandersknecht bij jeneverstoker Goossens tegenover de Meijelse kerk. De brug verscheen op de plek waar het kanaal uitmondde in de Noordervaart.

De brug overleefde de oorlog niet en ook de oude woning van de sluiswachter, waar in 1940 de familie Van den Beuken woont, blijft in 1944 zwaar gehavend achter. Alles werd opgeblazen door de Duitsers inclusief de sluis van Hendrik Dings.

De gemeente Deurne besluit in 1946 de brug niet te vervangen. De kosten zouden 12.000 gulden bedragen. Men besluit dan maar het boerderijtje te kopen voor 5.500 gulden; dan is er geen brug nodig. De brughoofden blijven liggen als stille getuigen.

Vlak vóór de oorlog, in 1939, waren Helenavaart en het Kanaal van Deurne op de grens van Deurne met elkaar verbonden, als onderdeel van de linie die de dreigende vijand moest tegenhouden. Door de loop van deze drie kanalen ontstond er zo een (schier)eiland.

In 1965 koopt Theo Frerichs dit schiereiland van ca 5 ha, gelegen in de toenmalige gemeente Meijel. Het is een apart gebiedje waar een heel bijzondere natuur is ontstaan door de begroeiing langs en tussen de twee kanalen. Frerichs begint er aanvankelijk met het verhuren van roei- en motorboten en laat het mooie eiland later uitgroeien tot camping Frerichsoord.

Foto's:
Archief pater's Lazaristen
en Theij Cox.

Nu

Kinjerspeule

Wim Daniëls

“Het vangen van Pokémon werkt in GO heel anders dan in de traditionele spellen. In Pokémon GO ga je de echte wereld in en kom je bij de bakker om de hoek een Pidgey tegen, of bij het lokale zwembad een Horsea”, aldus de officiële

website van Pokémon GO. Voor de lezers die niet zo thuis zijn in de digitale kinderspellen: Pokémon is een digitaal figuurtje dat je met behulp van de smartphone moet proberen te vangen in je directe leefomgeving.

Vroeger speelden de kinderen ook in de directe leefomgeving, maar dan zonder smartphone, maar met materialen die ook in die directe leefomgeving werden gevonden, zoals een stok, waarmee men ‘oderapo’ speelde. Sjtekske sjtele, woort ouch wel oderapo genumd (Frans: au drapeau = aan de vlag, red.). Me zat ‘ne sjtek inne

grónk en dao ging d’r eine bej sjaon. Die angere moosten dan perbere dae sjtek oet de grónk te trèkke, mer dae dao bej sjtong, dae sjtong dich inne weeg. Lukde ‘t dich des se dae sjtek te pakke kreegs, dan loupe ... en daen angere dich nao. As dae dich te pakke kreeg vurdes se an de moor woors of óvver ein getrokke sjtreep, dan woors doe d’r aan en moos doe bej dae sjtek gaon sjaon en zoë ging det door.

(De vertaling in het Nederlands vindt u op onze website)

Hoe vaak hebben we dit spel niet gespeeld op de speelplaats van zowel de oude (Schoolstraat) als de nieuwe Franciscusschool (Koninginnelaan) in Panningen? Soms wel met zo’n 50 kinderen. Ook het spel ‘Kölse gójje’ was vroeger erg geliefd.

Kölse woorte gekooch of gekoeteld vur get anders. Zej woorte ouch zelf gemakt van leim en

dan in de ove gedruëg. Eine ging oppe grónk zitte mèt de bein oetrein, dao tösse in zat d’r eine ‘ne cent of penning inne grónk. Dan ging me dao 5 maeter vanaaf sjaon en dan mèt ‘ne köls perbere dae cent of penning um te gójje. Me moos sjievele, neet inne vleug, det waas gójje. Die naeve dae cent

(De vertaling in het Nederlands vindt u op onze website)

Daarom deze keer een aantal Heljese 'weurt' die te maken hebben met **spelen**.

band om houten wiel, velling
blut
fluitje gemaakt van riet
glijbaan
grote stuiter (knikker)
kleine handkar
knikker
knikkeren
kopje duikelen
langs huizen trekken met fokkepot
laurierdropstaaf

loten
oneven en even
resten darm gevuld met balkebreil
ruilen (postzegels, e.d.)
spelen met de tol
spelen met veel lawaai
spelen van kinderen met beddengoed
stok stelen
tol (van kastanje)
tol
verstoppertje spelen
wippen of schommelen

rolde, die wore vur dae,
dae de cent gezat hej.
Dae achter de cent zaat,
dae heel de bókspiepe
ope en dae dao in rolde,
die wore vur umme.

Dae dao achter
zaat waas
t'r leechtig
eine dae keps
waas. Dae
dae cent um
gójde dae zat
um wer op
nej.

Tekeningen: Lei Smeeghs

- reip
- keps
- feep
- roetsjbaan
- kerdets
- bolderker
- köls
- trumpe, kólse
- koeleskop sjete
- voejage
- sókkerpaek (sjuumke trèkke)
- toewke trèkke
- ómp en paar
- piepwoors
- koetele
- koekerelle
- toutere
- boochte
- oderapo
- sjitspool
- spanjaard
- aafwinne, bate
- wikkewane

www.moennik.nl

De sjerpe tong

Marion Leurs - Jacobs

Herman Jacobs (Herm van Hospes) in oktober 1944 in Hannover. De foto is genomen na de 8 oktoberrazzia.

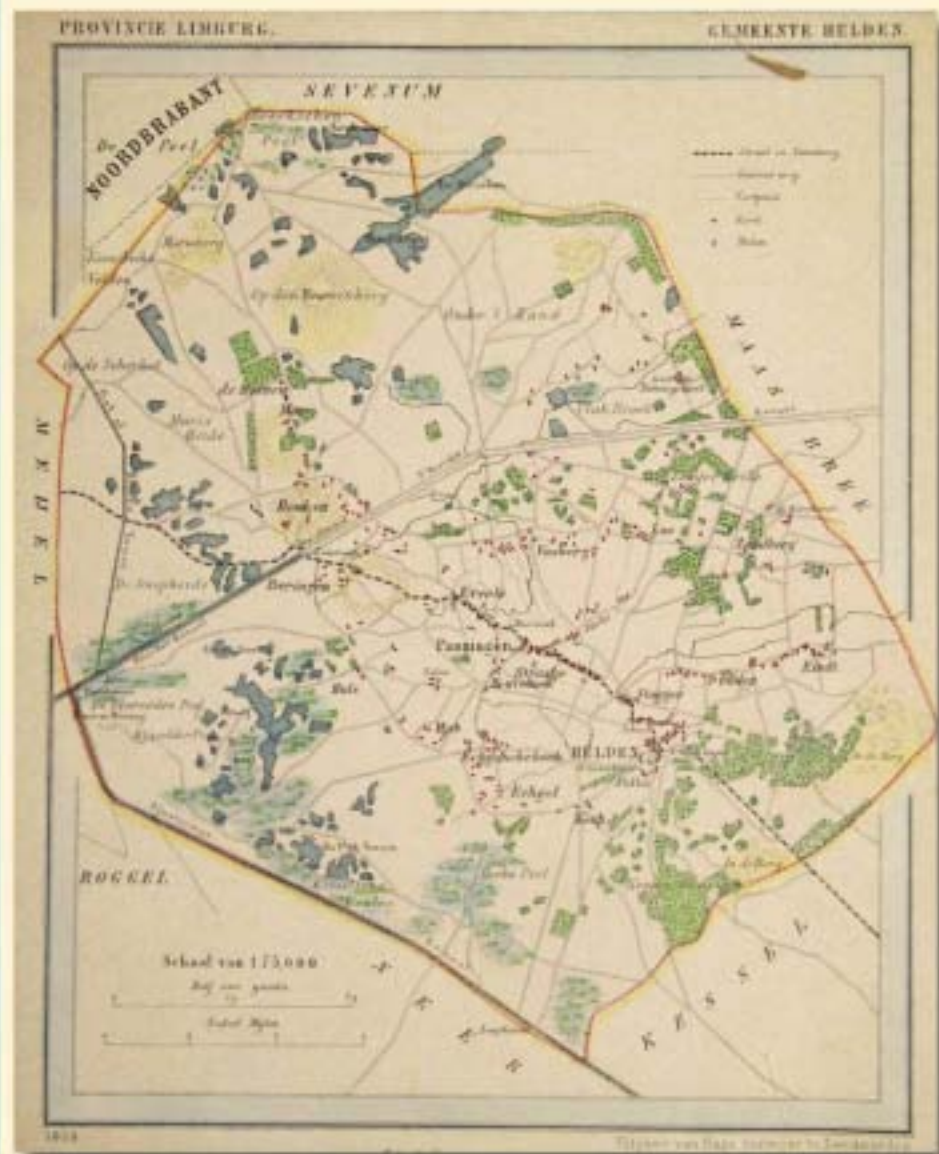
Ozze pap vertelde vreuger verhaole die wae misjien wel dertig kier gehuurd haaje, maar ich vong ze de einendertigste kier nag leuk. Eigelik vong ich ze steeds leuker waere, umdet ich wis wat d'r ging kome. Hae lachde dan zelf 't belst, en det allein waas al um van onger de taofel te ligge. Sonnessmerges waas 't moment det d'r dan gelache woord mit zien oetspraakke. Jammer det dit soort minse (eigelik 'n ras) langzamerhank toch aan 't oetsterve is, ze bezate 'n soort humor det heden ten dage bijna onmeugelik is gewore. 't Waas neet altied aeve netjes, um neet te zegge 't ging dr mej groot aan toe. Maar 't sjoëene waas det d'r niks verkiërds mit bedoeld waas, me kos det vanein verdrage. Zoëe ging det nou einmaol.

Lang geleje wonde d'r bej os achter op Nintbes 'n zekere vrouw Janssen. Welke Janssen weit ich neet, det is auch bijna neet te doon, want d'r wonde wel viefentwintig Janssens. Feng, die betreffende vrouw Janssen sjeen 'n nogal sjerpe tong gehad te hebbe tiedens heur laeve. Jaore naodet ze doëd waas gegaon en begrave, mos de familie beslisse of d'r nog grafrechte betald moste waere of det ze 't graaf woeie laote rime. Vur 't leiste woord gekoze, en wie det ging gebeure en 't graaf ope waas, bleek det alles vergaon waas... behalve de TONG... die loog d'r nog!

Helden in 1868

Patrick van 't Hooft

Deze kaart uit de bekende Gemeente-Atlas van Nederland geeft tot in detail de gebouwen

/ huizen die er destijds in de gemeente stonden. De atlas verscheen in delen rond 1868, voor iedere provincie een deel. Behalve Panningen en Helden bestonden er in de gemeente Helden feitelijk nog geen andere dorpen. In het buitengebied lagen slechts verspreide boerderijen en de buurtschappen 'Echghelschehoek', 'Eindt' en 'Vosberg'. Gedetailleerde kaarten als deze dagen menig beschouwer uit om ze tot in detail te bekijken. Maar daarvoor heb je wel scherpe ogen (dan wel een vergrootglas) nodig! Op onze website www.moennik.nl/tijdschrift kunt u door op het webteken te drukken bij de inhoudsopgave een grotere versie bestuderen.

www

Zoolang de voorraad strekt

verkrigbaar

KROESKOP in pakjes voor haarwasschen

Groote sorteering

soeds, van de quintine, vegetale en billastine.

Tandpasta, vechten, haarsnetjes, baretts,

haarpennen en haarspelden.

Verwerkt uitgekaamd haar tot vechten

Scherp concurreerend prijzen

Muzzaam aarbevelens.

Coiffeur Hubert Brummans

**Arbeiders van Helden en
Panningen!**

Propaganda-Vergadering

der

Coöperatie „De Hoop”

TE KOOP

2 melkgevende Geiten

H. VAN OPHOVEN, Grashoek.

Jan Goutier-Giesen

INMAAKPOTTEN

GLAS- PORSELEIN EN AARDGERWK.

Dezer dagen ontvang het bestuur van de vereniging „Het Groene Kruis” de minder aangename tijding van de onafgange van den Heer Heuvelmans als Voorzitter der vereniging.

Dit besluit wordt door het bestuur ten zeterste betreurd.

Weinigen weten slechts, hoeveel werk en moeite de Heer Heuvelmans zich getrooste voor

Jan Reijnen BV Panningen

Markt 37

JUMBO Van Beek Panningen

Kerkstraat 43

Boekhandel Panningen

Markt 29

Bouten Groep Panningen

Wielefweg 1

MOMUS-DOK6 Horeca Panningen

EXPOSITIE

Peel en Maas in oude kaarten
Wegen die we gingen

Deze twee exposities zijn nog te bezoeken
in het Streekmuseum Peel en Maas

EXPOSITIE

Schansen en vluchtplaatsen
in 't Land van Peel en Maas

SMDS 1829

**SLAGERIJ
RUTTEN**
PANNINGEN

See You[®]

GEDENKSIERADEN

Cipres 2, Someren, tel. 0493-893914. Op afspraak.

Graphic Products

Visuele communicatie
van A tot Z

Beekstroot 2, Panningen - www.dtp-groep.nl

ENGELS
BAKSTEEN

Steenstraat 8
Panningen

janssen
uitvaartverzorging

Heldense Kantoor Installaties

**Heldense Kantoor In-
stallaties**

Flieterlaan 2,
5981 DA PANNINGEN
Tel. 077-3071970

**Openingstijden Streekmuseum
't Land van Peel en Maas**

mei t/m september:
woensdag t/m zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur

oktober t/m april:
woensdag en zondag
van 13.00 uur - 17.00 uur

Gesloten op:

eerste kerstdag, nieuwjaarsdag,
carnavalszondag, paaszondag en pinksterzondag.

**Openingstijden verenigingslokaal
(Documentatiecentrum)**

maandag
van 19.00 uur - 21.30 uur

woensdag
van 14.00 uur - 17.00 uur

Op feestdagen gesloten.

Adres:
Streekmuseum 't Land van Peel en Maas
Aan de Koeberg 3, 5988 NE Helden
www.museumpeelenmaas.nl
info@museumpeelenmaas.nl
Tel.077-308 15 55

Adres:
Heemkundevereniging Helden
Aan de Koeberg 3, 5988 NE Helden
www.moennik.nl
info@moennik.nl
Tel.077-763 04 01 (doc.-centrum)